

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an . . . 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 240 "
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an . . . 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru Ro-
 mania și străinătate pe an
 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA

și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 II INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, co-
 mitat și interurban Nr. 730.

Memoriul d-lui dr. Ioan Mișu

— Privitor la împăcarea româno-maghiară —

Prin o indiscrețiune neexplicabilă, memoriul d-lui dr. Ioan Mișu, adresat ministrului prezident conte Khuen-Héderváry, a ajuns să fie publicat în litografiatul „Keleti Értésítő” din Budapesta, iar acum în numărul, ce ne sosește azi, este reprodus în „Gazeta Transilvaniei” din Brașov.

Directorul nostru avea de mai înainte încredințat textul românesc al acestui memoriu dimpreună cu scrisoarea d-lui Mișu către ministrul președinte, cu care d. Mișu și-a înaintat guvernului memoriul său.

Mai mult, d-sa a și intervenit la d. Mișu, cerându-i permisiune a publica memoriul de sub întrebare, dar d. Mișu într-o scrisoare din Budapesta adresată directorului nostru, cu datul de 15 Ianuarie n. a. c. s'a declarat verbal astfel: „Eu doresc, să fie lăsat aprepțierii mele momentul publicării, nu mă pot deci învoi cu publicarea lui acuma”.

E lucru firesc, că directorul nostru a ținut cont de dorința d-lui Mișu și nici confidențial n'a comunicat nimănui faptul, că se află în posesiunea memoriului atât de mult pertractat în ziaristica țării noastre.

Acum însă, fiind odată publicat memoriul, ne simțim dispenzați de sub obligamentul discrețiunii și având în vedere împrejurarea, că mulți dintre cetitorii noștri nu sunt în situațiunea de a putea citi „Gazeta Transilvaniei”, de altă parte considerând importanța gravă a memoriului d-lui Mișu, ne simțim datorii a da publicității acest memoriu și în coloanele „Românului” dimpreună cu scrisoarea d-lui Mișu, cu care dânsul și-a înaintat conțelului Khuen-Héderváry memoriul său.

În această chestiune de mare importanță pentru situațiunea politică a partidului nostru național român ne vom spune cuvântul în proximal număr al ziarului nostru.

Excelența Voastră D-le Prim-ministru!

În urma însărcinării, cu care ați avut bunăvoința a mă onora în firul convorbirilor politice, ce am avut în Iulie al 1910 m'am pus în contact și am discutat, în mod intim, cu Arhieriei noștri și cu mai mulți bărbați de seamă, de diferite nuanțe politice, situațiunea noastră politică, precum și mijloacele și căile potrivite a contribui la asanarea acesteea.

Sunt fericit a putea constata, că în decursul demersurilor făcute, am aflat la factorii noștri politici, bunăvoință și oarecare firmă, a contribui și conlucra la

asanarea situației gravaminale de astăzi, dacă înaltul Guvern, într-adevăr este decis, să creieze condițiile indispensabile spre acest scop, sanând gravaminele și împlinind desideratele noastre juste.

Impresiile și experiența, câștigate cu acest prilej, m'au întărit în acea credință, că dacă se vor împlini în chip serios și sincer, desideratele cuprinse în memoriul alăturat, Românii din Ungaria pot fi întruniți în un partid politic, care pe față și rezolut, să mărturisească necesitatea împreună viețuirii și conlucrării pacinice cu Maghiarii, iar politica lor viitoare vor îndruma-o de așa, încât să corespundă deplin scopului mărturisit și dorit.

Recomandând și pentru viitor bunăvoinței și sprijinului Excelenței Voastre, cauza dreaptă a poporului român din patrie, Vă rog, primiți și cu acest prilej asigurarea deosebitei mele stime și înaltei mele considerații, — pe lângă care am rămas al Excelenței Voastre

Vinerea, 12/IX 1910.

gata spre servire
 Dr. I. Mișu.

MEMORIU

I.

Situațiunea politică gravamină, pe care cu durere o resimțim zilnic, se datorește în parte și faptului, că legislațiunea ulterioară a țării, dar mai ales puterea executivă, cu numeroasele sale organe, nu a respectat cu sfințenia datorită legilor, acele drepturi naționale, bisericesti și școlare, cari ni-s'au garantat prin legile fundamentale din anul 1868, iar această împrejurare, a avut drept urmare, că la concepțienii patriei, — spre paguba evidentă a înaltelor interese ale Statului, — s'a tulburat împreună-simțirea și împreună-lucrarea atât de trebuitoare în vederea unui progres normal și pacinic al vieții de Stat.

Întru sanarea acestei stări să recere:

a) ca drepturile naționale, bisericesti și școlare, garantate prin legile din 1868, să fie în viitor necondiționat respectate și executate cu rigoare, iar toate ordinațiunile ministeriale și obiceiurile înrădăcinate, aflătoare în contradicere cu dispozițiile și spiritul acelor legi, să se revoace și să se facă imposibile pentru viitor;

b) abuzurile de această natură, ale organelor dela diferitele servicii publice, comise în cele mai multe cazuri din hiperzel rău înțeles, dar nu arare-ori și din poftă de înaintare în oficiu și câștigare de merite ieftine, trebuiesc înfrânate și zădăr-

nicite pentru viitor, iar în cazuri date, să se pedepsească aspru asemenea abuzuri, căci năvăirile rele, atât de dese astăzi, altcum nu vor putea fi îndreptate.

II.

Românii din patrie, uzând de drepturile lor constituționale, doresc să ia parte activă la viața publică și să exerciteze, — în viața parlamentară, comitatensă și comunală, precum și relativ la puterea executivă a Statului și administrației publice, — acea influență potrivită, ce corespunde forțelor lor numerice, culturale și economice. Iar ce privește condițiile, — indispensabile pentru o împreună-viețuire și conlucrare pacinică, — Românii sunt aplicați și întotdeauna gata a conlucra, sincer și pe față, la crearea acelorora.

În vederea acelorora este însă indispensabil:

1. A li-se da puțință legală să se organizeze în partid politic propriu, în măsură a funcționa liber și neîmpedecat, așa precum de fapt sunt organizate și funcționează celelalte partide politice din țară.

2. Românii țin, și vor ține și în viitor, la votul universal, egal, direct, secret și în comună, deci cer legiferarea aceluia. Atât în acest caz, cât și în cazul dacă pentru pedece, ce nu se pot înlătura, votarea unei asemenea legi electorale, de astă-dată ar fi peste puțință, este absolut necesar:

X a) să se lărgească votul, egal în cea mai mare măsură;

b) să se garanteze, în mod absolut cert, curățenia alegerilor și încetarea abuzurilor electorale obicinuite, luându-se măsuri aspre pentru pedepsirea lor în cazurile date;

c) la arondarea cercurilor electorale, cu ascultarea și conțelegerea bărbaților noștri de încredere, să se formeze cel puțin 50 cercuri electorale românești, în cari votanți neromâni să fie în număr posibil minimal.

3. În conformitate cu prescriesele legii despre naționalități, să se introducă ex lege uzul limbei române, în vorbire și în scris, la toate forurile administrative și judiciare, ce vin în atingere nemijlocită cu poporul, cu deplină considerare a principiului, că fiecare popor să aple în limba sa maternă scutul administrației și justiției.

4. În ținuturile românești să se aplice funcționari români, iar dintre neromâni numai de aceia, cari dovedesc în mod va-

labil, că cunosc limba românească în grai și în scris.

Iar pentru încunjurarea neînțelegerilor în această cestiune, prin concluz al consiliului de miniștri, să se statorească pentru fiecare comitat locuit de Români, contingentul minimal al posturilor de funcționari de Stat și administrativi, la cari posturi trebuiesc aplicați Români, bine înțeles pentru cazul, că se află concurenți cu cvalificația recerută de lege.

În această privință se poate cere un proiect dela bărbații noștri de încredere.

5. Români aplicați în funcțiuni de Stat și la administrație, să fie îndemnați a lua parte activă la mișcările culturale, bisericești și sociale românești.

6. Să se facă o lege, care să asigure tuturor cetățenilor dreptul cel mai larg de întrunire și asociare, și în care lege, să se enunțe principiul, că locuitorii nemaghiari ai țării, au dreptul deplin a se asocia între sine pentru apărarea și promovarea intereselor lor sociale, culturale și economice.

Iar până atunci ordinațiunile, ce sunt în vigoare, să se aplice în cel mai liberal înțeles, prevăzându-se statutele asociațiilor, fondate în scopurile sus-indicate, fără zăbavă și greutate, cu clauzula de aprobare a Guvernului.

În special să se admită schimbarea statutelor Societății pentru fond de teatru românesc în acel înțeles, ca această societate, să fie îndreptățită a organiza și susține o trupă teatrală ambulată. Mai departe să se aproabe statutele fondului pentru ajutorarea ziariștilor români din Ungaria.

7. Să se respecte autonomia bisericeii gr.-or. române din patrie și să se revoace toate acele ordinațiuni ministeriale, cari vatămă această autonomie. Asupra ordinațiunilor gravaminale, să se ceară opinia informativă a episcopatului acestei biserici.

8. Să se înarticuleze în lege autonomia proprie a bisericeii gr.-cat. române din patrie, separat de biserica romano-catolică.

9. Să se exopereze la timpul său învoirea Coroanei la înființarea a celor 3 episcopii române gr.-or. în Oradea-mare, Timișoara și Cluj.

10. Să se garanteze, în mod absolut cert posibilitatea de a cathechisa în limba maternă tinerimea aparținătoare confesiunilor noastre, în toate institutele de învățământ din țară.

11. Până va fi dată posibilitatea, a pune în executare de a întregul articolul de lege 20 din 1848, bisericilor gr.-or. și gr.-cat. române să li-se dea din budgetul Statului ajutoare, în astfel de proporție, în care primește astfel de ajutoare biserica protestantă din patrie. Iar până la aranjarea definitivă a acestei afaceri, să se pună în budgetul viitor al Statului, un ajutor de 1 milion coroane pentru cele două metropolii românești.

12. Modificarea legii de congruă (dotarea clerului) cu respectarea autonomiilor bisericești și a intereselor preoției. Asupra acestei chestiuni, să se ceară opinia prelaților noștri bisericești.

13. Ro. ăni din patrie nu se împotrivesc, ca în școalele populare să se propună și limba maghiară în măsură potrivită, și nu sunt străini a recunoaște dreptul de supraveghiere și control al Statului în afacerile școlare, țin însă nestrămutat la principiul, ca instrucțiunea să se facă în toate școalele populare, de orice categorie ar fi, în limba maternă a elevilor, respectându-se neștirbit dreptul confesiunilor, al comunelor, societăților și privatilor, a înființa și susține școale populare de orice categorie. Drept aceea ei doresc, să se facă o nouă lege școlară generală cu observarea principiilor susindicate. Și până atunci să se scoată din vigoare alineatul 3 din §. 2, alineatele 3, 4, 5 din §. 12, apoi §§. 18—29 și 33 din articolul de lege XXVII ex 1907, cari pe de o parte vatămă drepturile firești ale susținătorilor de școale, de altă parte fac imposibil progresul cultural general, din cauza pretențiunilor exagerate ale legii, în interesul instrucțiunii limbei maghiare.

Să se ordoneze totodată, ca, și până la codificarea legii școlare generale, în școalele populare de Stat, elevii români să primească instrucțiune potrivită și în limba maternă.

Comisiunile administrative și inspectorii regești de școale, să fie strict îndrumați de către ministrul cultelor și instrucțiunii publice, în acel înțeles, ca la executarea legii XXVII din 1907 să procedă cu blândeță și echitate.

14. La toate școalele medii de Stat, cari sunt în ființate sau se vor înființa pe teritorii locuite de Români, să se sistematizeze o catedră pentru limba românească și literatura română.

Profesorii aplicați la aceste catedre, să fie socotiți în șirul profesorilor ordinari și definitivi și să fie salarizați întocmai ca și ceilalți profesori ordinari definitivi ai institutului

La aceste catedre să fie aplicați numai Români cu cvalificație legală, iar studiul limbei și literaturii române, să fie obligator pentru elevii români.

15. În executarea legii despre naționalități, Statul să înființeze cel puțin 3 gimnazii de Stat cu limbă de propunere românească (1 în părțile ardelenene, 1 în cele ungurene și 1 în Bănat) și să nu pună pedeci la înființarea din partea confesiunilor și societăților, a școalelor medii cu limbă de propunere românească, iar și până atunci guvernul să contribuie, în senzul legilor esistente, cu ajutorul material potrivit, la completarea gimnaziului inferior gr.-or. român din Brad, la 8 clase.

16. Afacerile de fundațiuni și de stipendii ale ambelor confesiuni române și ale confinșilor militare române, să se rezolve cu echitate și bunăvoință, iar din stipendiile Statului, o parte proporționată, să se dea tinerilor români. În special nesmintit din stipendiile militare 50, din stipendiile pentru străinătate și pentru artele frumoase câte 3, să se rezerve tinerilor români.

17. Să se facă dispoziție, ca pentru afacerile bisericești, școlare și culturale ale Românilor, să se înființeze o secție

NOTE LITERARE.

Caragiale și Ardelenii.

De dr. Horia Petra-Petrescu.

— Sfârșit. —

Iși duce mâna la ochi și se gândește dus.

— „Hei, am vrut să fac și eu odată parte dintr'o redacție de a voastră. Voiam să-mi dau ce am eu mai scump, mai frumos, mai bun. De leafă n'am prea întreat. Ei, ce era să capăt? 60—70—80 de fiorini pe lună. Da scriam pentru voi... E cam multșor de atunci. Mă săturasem de viața, care o purtam. Voiam să trăiesc între voi. La „Tribuna“ din Sibiiu... S'a dus. Nu am putut ajunge de acord. Erau câteva chițibușuri. Că nu știu ungurește, că ici, că pe dincoala... Ei, n'a fost să fie! Da știu că v'ași fi ținut numai cu miez de nucă. De-a mai mare dragul!”

— „Scrie acum, nene lancule!”

— „Acum e altă ceva. Nu mai sunt așa de tânăr. Atunci steteam să sbor, și alta nu. Acum trebuie să mă gândesc mai cu temei la ce am să scriu. Nu mai scrie Stan, ori Bran — scrie Caragiale, mă! Pricepi? Caragiale! Când ai dat rândurile la tipar să zici: „Bravo, am cetit ceva ca turnat. Așa scris, mai înțeleg și eu!” Și nu v-am dat și eu din când în când câte ceva? N'am publicat pentru prima oară, de curând, ceva în „Lupta“ voastră? Mi-am plătit abonamentul!”

„Nenea Iancu“ citea „Lupta“, citește „Tribuna“, citește „Lucașul“. Revista și foile noastre stau într'o fraternitate ideală pe masa de scris a scriitorului nostru și ochii neobosiți ai lui „nenea Iancu“ citesc și diseacă, iar mâna corectă pe de margini expresii și cuvinte nepotrivite.

— „Nu scrieți rău, zău, nu scrieți rău. În timpul din urmă nu vă deosebiți aproape de loc de limba noastră din Regat. Vă pot pricepe foarte bine“.

Și despre toate întrebările noastre arzătoare este informat. Ne cunoaște scriitorii, citește cu interes pe Goga, față de persoana căruia are o simpatie deosebită, pe Agârbiceanu, pe Ciura și ne cunoaște atât de bine cercul nostru de activitate, încât trebuie să-l admirăm.

— „Bine, măi, sunt eu de ieri-alaltăieri? Eu am prietini buni între voi. Vă cunosc, cum cunosc buzunarele lăibărelului ăsta de acasă, prin cari port mâna acum“.

„Nenea Iancu“ se plimbă prin odaie. Razele de soare îi cad pe frunte. Stă apoi în dreptul ferestrii și se uită pe afară.

Îl întreb, doritor de o observație potrivită, de o comparație plausibilă, dacă ține la Coșbuc. Se întoarce rezoluț, aproape militărește. Face câțiva pași apăsați, deschide ușa spre odaia de mâncare și chiamă:

— „Luchi Luchi, unde ești?“

Luchi vine. E fiul lui „nenea Iancu“, un tinăr, elev de liceu, studiază în una din ultimele clase ale liceului german din Berlin. Vesel, rumen la față, chipeș, comunicativ.

— „Ce poftesti, tată?“
— „Ei, spune tu, Luchi, îți place Coșbuc?“
— „Mai e vorbă? Minunat!“
— „Zău?“ rade „nenea Iancu“ cu ochii.
— „Zău“.
— „Da Eminescu?“
— „Și Eminescu“.
— „Ei, să îmi spui, rogu-te, care e mai mare?“

Luchi rade vesel.

— „Aa! Tată! Apucătura d-tale cea veche. Care e mai mare?! Care? Fiecare în felul său“.

— „Da de ce?“ întrebă scurt și aspru părintele iubitor.

— „Fiindcă nu se poate face o astfel de paralelă. Autorii nu se pun la cântar“.

— „Vezi?“ se 'ndreaptă „nenea Iancu“ spre mine. Vezi?... E bine. Poți să te retragi, Luchi“.

Mă apucă de mână, mă duce lângă masa de scris, se așează pe scaunul rotund, cu spețea comodă, și începe cadentat, făcând cu mâinile gesturi de admirație prin aier, subliniind subtilitățile:

„Ca lacrima-i limpede cerul...“

„Ei, nu vezi toate? Nu ți-se pare-că plutești într'o atmosferă minunată, visată de poet? Nu vezi tu toate, și limpezimea cerului, și Oierul și toate, toate? Aaa! Ce minunat, ce sublim, ce dumnezeiesc! Nu respiri, par'că, aierul ăla țărănesc, curat? Nu te simțesti curățit de toate miizeriile lumii asteia banale de cafeana de Bucu-“

proprie în ministerul de culte, și astfel de afaceri să se rezolvească prin referenți aparținători confesiunii respective, iar în prezidiul ministerial să se aplice un Român binevăzut la popor, în calitate de consilier ministerial și cu însărcinarea oficioasă de a informa înaltul Guvern exact în afacerile cu caracter românesc.

18. Acțiunea de ajutorare economică Statului, să se estindă și asupra ținuturilor românești.

19. Codificarea legii de colonizare, în acel înțeles, ca în ținuturile locuite de Români, dacă Statul cumpără sau are moșii de parcelare, prioritate de drept la acele pământuri, să aibă porțiunea din preajma acelor.

20. Statul și organele administrative, să sprijinească cu bunăvoință însoțirile de cumpărare, valorizare și consum și reuniuni în ființă, sau cari se vor înființa, în scop de a promova progresul agronomic, industrial și comercial, menit a înălța bunăstarea economică a poporului român din patrie.

21. Să se sisteze încercările zadarnice de asimilare cu sila, și în uzul oficiilor publice să nu se mai schimonosească numele Românilor, ci acelea să fie folosite așa precum le exprimă oamenii și scrise cu ortografia corectă românească.

22. Grațierea condamnaților politici și sistarea proceselor politice în curgere.

23. În unele ținuturi este uz vechiu că la portul țărănesc, se folosesc (brâne) brăuri și panglici cu colorile roșu-galben-albastru, fără intenții politice de demonstrare, este deci necesar a îndruma organele polițiale și jandarmeria, să nu urmărească pentru acest motiv, în mod brutal poporul pacinic, ceea ce se face în paguba evidentă a adevăratului interes de Stat.

III.

În politica generală a țării, Români doresc desvoltarea și întărirea progresivă și normală a Statului, care este și al lor, stând pe baza legii de transacțiune din anul 1867. *O. D. Vladimirovici*

În vederea acestui scop, Românii sânt gata a da tot concursul lor, iar în special țin la o politică culturală înțeleaptă, justiție bună și ieftină, administrație modernă, finanțe ordonate, forță armată potrivită pentru apărarea țării, politică agronomică, industrială și comercială bună, având în totdeauna în vedere cerințele unui progres democratic și social, moderat dar progresiv.

Jubileul „Drapelului“

În ziua de Anul-nou vrednicul nostru confrate din Lugoj, Drapelul a împlinit zece ani de existență.

Poate că azi când ne putem fâli cu ziare ca *Gazeta Transilvaniei*, cari au în urma lor aproape un veac de viață frământată și plină de jertfe, zece ani însemnează puțin pe răbojul ziaristicii.

Cu toate acestea nu e așa. Timpul nu se măsoară cu cotul ca pânza la bălcu. Valoarea timpului n'o face lungimea lui, ci faptele săvârșite, bogate în roade bune.

Și intensă a fost puterea de muncă desfășurată de Drapelul în acești zece ani de existență, spre folosul cel mai mare al fraților noștri din Bănat!

Deaceea, numai judecând după activitatea depusă, după roadele bune, multe, ale acestei activități, după jertfele săvârșite, putem pricepe ce însemnează azi zece ani de existență pentru un ziar cinstit românesc, cum e bunul nostru confrate, Drapelul din Lugoj.

Drapelul, condus cu un deosebit tact și cu o constantă însuflețire pentru viața și interesele neamului românesc de către d. dr. Valeriu Braniște, a fost totdeauna cu vitejie în primele rânduri ale luptei de apărare națională. Și a fost acolo, unde lupta era mai crâncenă și unde aveam mai scumpă comoară de păstrat; s'a luptat în mijlocul Bănatului, țara frumuseții românești străvechi, patria flăcăilor înalți ca bradul și a fetelor frumoase, ținutul despre care mândria populară a exclamat:

„Hopa, țupa, țupa, hopa,
Și-o găsit nemțeni popa;
Țâne-l, lasă-l, ia-l de mână,
Zdup — cu Niamțu în țărănă“.

„Nenea Iancu“ râde cu lacrimi în ochi. S'a ridicat de pe scaun și arată cum l'a trântit „Sandu-feșorandu“ pe „Niamțu“ în țărănă.

„Ișie Niamțu: — abâr frace,
Nu se prinde, că-i pe space..!“
„Nu ce josi cu mine, dragă,
Asta vedz în cap Țo bagă;
N'ascult vorbe io și glumie
Când mi-s io mai tare 'n lumie...
Ș'adă suta! ișie Blegia,
„Că de nu-ț fac praf comeția!“

L'am auzit pe „nenea Iancu“ recitând versurile acestea de cel puțin de zece ori, totdeauna cu satisfacția cea mai mare. Și cine i-ar putea contrazice, că nu ne aflăm în fața unei opere de săvârșite în felul ei?! Și astfel văd o înfrățire între scriitorul care a descris mahalele Bucureștiului, pe părintele din „Păcat“ și între bănațeanul glumeț, care a fost Vlad Delamarina și Coșbuc, minunatul autor al „Baladelor și al Idilelor“, suflete smulse din sufletele noastre, toți trei autorii aceștia.

— „Am o rugare“, mi-a spus „nenea Iancu“, când l'am cercetat ultima oră în Berlin.

— „Care?“ l'am întrebat, gata la ori-ce.

— „Ia, am cetit în foile voastre; că apare un călindar cu litere chirilice. Hei, mare lucru! Lucruri vechi pentru gospodarii chiaburi trebuie

Că sus e cerul de pământ
Ano Lugoșano,
Fete ca la noi nu sunt,
Ano Lugoșano!

A luptat însuflețit de tăria unor caractere ca ale mult regretaților Alex. de Mocsonyi și Coriolan Brediceanu, care pe vremea sa a fost cel mai popular și mai iubit dintre luptătorii naționaliști din Bănat, susținut de munca și entuziasmul atâtor inimoși Români grupați în jurul lui, dintre cari se cuvine să nu uităm în primul rând pe d-nii dr. Ștefan Petroviciu și Dobrin.

Și în afară de lupta politică crâncenă pe care n'a încetat-o o singură clipă, Drapelul, prin foiletoanele lui bine alese, prin competentele lui cronici etnografice și muzicale, prin îndemnurile lui folositoare, a întreprins o mare campanie de deșteptare artistică și literară românească.

Tot Drapelul a susținut și susține lupta pentru salvarea portului bănațenesc național, amenințat să dispară și desigur, că și lui trebuie să i-se mulțumească pentru roadele îmbucurătoare ale campaniei de reînviere a aceluia frumos port, întreprinsă de d-nele bănațene.

Pentru toate aceste înalte merite câștigate de Drapelul pe tărâmul politic, cultural și artistic național, noi cei dela Românul îi urăm cu prilejul împlinirii a zece ani de existență, să-i ajute Dumnezeu să trăiască încă mulți și mulți ani pentru a duce cu aceiași oțelire și neclintită convingere lupta de revendicare națională în Bănat. Și urările noastre cele mai sincere le trimitem deasemenea și d-lui dr. Valeriu Braniște, savantul și inimosul lui conducător, fruntașul între fruntașii ziaristi români, unul din aceia către care gândul nostru s'a îndreptat mai întâi atunci, când în primul nostru număr am publicat salutul către ziaristi.

Să trăiască la mulți ani pentru slava ziaristicii române!

rești, de spiritul de gașcă, de criticele meschine? Aaa! Respiri aier curat!“

Eu stau fără să zic o vorbă. Cu ce aş putea mări admirația sinceră a unui adevărat scriitor față de alt scriitor? Doi oameni, cari sunt deopotrivă de dragi sufletelor noastre!

— „Ascultă-mă, Coșbuc ar putea să figureze la ori ce neam cu fală, în fruntea tuturor. Băiatul ăla de popă de pe lângă Năsăud a făcut minuni... Și să vezi cum îl știe Luchi și fata mea, pe din-afară! Sările, înainte de culcare, țin ora de românește cu ei. Aici, în Berlin, de unde să învețe altfel literatură românească? Și să vezi ce frumusețe de lecții mai ținem. „Luchi“, zic băiatului, „adu pe Eminescu“. Luăm pe Eminescu. Il analizăm, îl gustăm ca o adevărată operă de artă. Apoi începem să ne certăm ca mai înainte: Care e mai mare: Eminescu? Coșbuc? Copiii mă pricep îndată. Fiecare sare întru apărarea cuiva. Aduc argumente pro și contra. De ce Coșbuc? De ce Eminescu? — Vezi, acest de ce îi frământă pe ei. Și ajung la rezultatul de mai înainte: e o prostie să cântărești pe scriitori, ca și cum ai cântări brânza ori salamul“.

Și când mă gândesc că criticii noștri de astăzi încearcă să bage zizanie între scriitori, făcând comparațiile cele mai bizare și mai lipsite de gust!

„Nenea Iancu“ mai are un scriitor ardelean, la care ține și-l admiră: Victor Vlad Delamarina.

— „Ce păcat că a murit omul ăsta? Ce perle ar fi putut să mai scrie... Cum îi zice știi?

să fie tipărite prin anii ăștia o sută și atâția, de când apare. N'ai fi bun să comanzi pentru mine tot ce se mai poate cumpăra din călindarul ăsta?“

„Cum să nu?“

— „Așa să faci. Să citesc din cărțile alea pilde vechi, bătrânești, că, vai, frumoase mai sunt.“

— „Cum să nu fac? Tot de-a fuga.“

Și mai prind un moment din întâlnirea ultimă. Mi-a luat mâna și mi-a spus:

— „Îl vezi tu pe Luchi? Băiat detreabă, cuminte, slavă Domnului. Măne-poimăneo să isprăvească școala de aici. Și o să-l trimit și pe la voi în Ardealul vostru. Să mai padă neam românesc. Să prindă putere și dragoste de neam. Ce zici?“

— „Îl primim cu brațele deschise.“

— „Stai, stai“, zice „nenea Iancu“ și simțesc cum îi bate inima de tată: „Să-l primiți bine. Să vadă obiceiurile voastre curate și“ — aici zimbește vesel „și, mai știi, mai știi că nu va da de-o ardeleană de-ale voastre, de alea, măăă...“

Nu vreau să pregătesc de pe acum pe ardelencele noastre pentru d. Luca Caragiale junior, dar sunt sigur, că nu numai domnișoarele, ci toți căți simțim românește o să-l primim bine, căci e doar fiul lui „nenea Iancu“.

Și „nenea Iancu“ ne iubește. Ne-a arătat-o în nenumărate rânduri și ne va mai arăta și de aici înainte dragostea d-sale.

Odată mi-a povestit despre un subiect ardelenesc pentru o piesă teatrală. A, ce frumusețe de

Comunitate de interese

între Maghiari și Sași!

Deutsche Bürger-Zeitung din Sibiu publică următorul interesant articol pe care-l reproducem fiindcă arată într'un mod foarte luminos care e situația din Sibiu:

Oricât de identice par interesele dintre Maghiari și Sași, totdeauna la alegerea vre-unui deputat maghiar din partea Sașilor, la intrarea deputaților noștri în partidul guvernamental și la orice votare, dar peste tot la orice ocaziune, unde am putea fi de folos Maghiarilor, ni-se dau îndrumări prin presa noastră și maghiară, de către deputații noștri, dela conducerea politică a noastră. Se accentuează, că din motive mai înalte de Stat și în interesul propriu binepricteput, nu ne este permis să luptăm, deși în contra simțimentelor și simpatiilor noastre, alături cu frații noștri de suferință a celorlalte naționalități, ci să luptăm devalma cu dușmanul nostru comun, arătându-ni-se, că mântuire vom afla numai în alipirea noastră de Maghiari.

Cam ce interes practic are o înfrățire de arme, dacă nu se servește maghiarismului, ci servește și Sașilor, se poate vedea, din alegerea de curând a officianților dela baroul advocațional din Sibiu. Strict luat, alegerea e de interes numai pentru ceice au luat parte la ea, dar totuși devine interesantă și pentru alții, prin faptul, că e unicul barou din Ungaria sub conducere săsească și e o corporațiune independentă cu jurisdicțiune proprie, al cărui sediu e pe fundus regius, dar al cărui cerc de activitate se întinde adânc în Secuime și cuprinde advocații de diferite naționalități. Faptul, că acești advocați pentru prima oară au stat față în față cu liste de candidare națională, face ca această alegere să fie interesantă, pentru toți ce au simțimant național.

Camera advocațională din Sibiu are azi 96 membri, dintre care Sași: 35, Români: 33, Maghiari, Armeni și Evrei: 28.

Mai înainte Sașii aveau majoritatea în general, dar mai ales în suburbiul Sibiuului, care numai arare-ori s'a destrămat în favoarea celorlalte două grupe.

lucrare ar mai ieși! Ne cunoaște atât de bine! Va fi așteptarea noastră zadarnică.

* * *

Zilele trecute a fost din nou în Budapesta. A chemat studențimea la un loc. i-a cetit, a discutat cu ea. Politica cea mai bună ce se poate face: cultivarea literaturii naționale-artistice și a relațiilor de prietenie și stimă reciprocă.

La serbările din Blaj aud că va vorbi „nenea Iancu” publicului nostru ardelean adunat din toate unghiurile țării. O să-l sărbătorim, căci este vrednic de sărbătoare.

Vai, câtă lipsă ducem noi de astfel de oameni! de oameni, cari dau directive sănătoase; cari să vină în mijlocul nostru, nu dintr'un spirit gheșeftăresc, ci numai și numai cu blazonul culturii adevărate, cari se știu entusiașma și răspândesc cu puterea cuvântului lor, idei, cari prind, se înrădăcinează în inimile noastre și dau roadă înmiită. Cum zice al treilea din legătura de prietenie cu „badea Gheorghe” și „nenea Iancu”: Vlahuță:

„Ca'n basme-i a cuvântului putere...”

Căci cuvântul:

„Aprinde 'n inimi ură sau iubire, —
De moarte, de viață-i dător,
Și neamuri poate împinge la peire,
Cum poate-duce mântuirea lor.”

Așa s'a ales și înainte cu trei ani, cu puține excepții, tot comitetul vechi, care asigura pe seama Sașilor o majoritate covârșitoare. Cu toate, că acestui comitet, în care erau și Maghiari și Români reprezentați, nu i-se poate imputa nimic pentru activitatea sa în timp de 3 ani și nici nu s'a ivit vre-o nemulțumire, și deci realegerea lui părea că e sigură, totuși în momentul ultim s'a pornit o agitație „națională” împotriva acestui comitet. Tinerii advocați români din Sibiu, s'au asociat cu colegii lor Evrei și Armeni, cu tot avertismentul celor mai în vârstă, la care s'au alăturat și colegii lor Evrei și Armeni din comitatele Târnavă-mică și Târnavă-mare, unde îndeosebi cu voturile săsești au fost aleși deputați. Ținta a fost, ca Sașii să fie cu totul scoși și înlocuiți prin membri Români și Maghiari, rezervându-li-se numai a cincea parte din locurile avute până aici. Numai opoziției compacte și energice a Sașilor și sprijinită de advocații români mai bătrâni, se poate atribui, realegerea comitetului vechi cu o majoritate covârșitoare.

*

Două momente merită mai mult atențiunea noastră. Prima dată, Români au luptat divizați și împotriva intereselor lor, fapt, care zădărnicește azi orice acțiune a lor, și al doilea că Români mai tineri, de altminteri dușmani Maghiarilor, au încheiat pact cu aceștia. Că ei sunt dușmani Sașilor azi, se înțelege ușor. Dar e mai de mirat, că Maghiarii și Armenii, maghiarizați cu totul, au pactat cu Români, cei mai mari dușmani ai lor în Ardeal, fără a se fi înțeles mai dinainte asupra unei liste comune, ori să-și fi arătat nemulțumirea față de purtarea lor de până acum. Unde s'a văzut aici „marele interes

al Maghiarilor de a susține pe Sași?” — Nicăiri!

Dar s'a văzut că politica lor e „divide et impera”! S'a văzut că Maghiarii împreună cu acei Români, care au fost trântiți de aceștia la alegerile recente de deputați — cu ajutorul foilor săsești, — au întors spatele vechilor lor tovarăși de luptă, pentru a ajunge stăpâni peste o corporație autonomă în Sibiuul săsească. Maghiarii și Români uniți împotriva noastră în Sibiu pe fundus regius? Nu este aceasta o batjocură pentru politica noastră oficială amintită la început? Ce s'ar putea întâmpla dacă aceasta nu ar fi cel din urmă caz? Dacă peste 3 ani vor avea mai mult succes și vor trânti comitetul acesta cu majoritate săsească, dar bine reprezentat azi și din partea Românilor, dacă se vor uni cei 6000 Maghiari din Sibiu, pe cari vrea să-i știe „Nagyszebeni Ujság” în Sibiu cu Români, dacă le va plăcea pactul, și vor căuta să ne scoată din toate corporațiile autonome săsești, ce s'ar întâmpla atunci?

Nu ar fi mai bine, să ne înțelegem dinainte cu elementele serioase ale Românilor și să împărțim cercurile mixte cât se poate între noi fără a da vre-o atenție Maghiarilor. În schimb însă am rămânea stăpâni în casa proprie, în loc a fi nevoiți să le scoatem castanele din foc și a ne arde la degete și pe deasupra a fi siliți să vedem cum ne atacă mișelește fără nici o remușcare.

Provideant consules! Camera advocațională ne este neînsemnată, dar procedura urmată acolo, poate deveni simptomatică și ar putea trage după sine o prefacere a politicii noastre oportuniste. Și aceasta ar putea fi încă o bunădată pentru noi, pe care n'o doresc de bună seamă compatrioții noștri maghiari!

Situația în Europa

Prezentarea Guvernului Bienert III.

Viena, 17 Ianuarie. Azi s'a deschis din nou Camera austriacă, în care s'a prezentat noul guvern constituit sub conducerea baronului Bienert. Deputații s'au prezentat în număr mic, numai Cehii radicali, au fost în număr complet. Deschizând ședința Pattai, apare noul Cabinet în frunte cu bar. Bienert. Cehii radicali în frunte cu deputații Choc și Fresl îi primesc cu înjurături.

Sgomotul a ținut mai multe minute, totuși în timpul, când primul-ministru vorbea adunării, promițându-le în numele Guvernului imparțialitate și administrație bună. A accentuat, că Guvernul va grăbi cu lucrările publice și se va căzni să creeze mai întâiu drumuri pe apă.

La auzul acestor cuvinte, Polonii au zburat în ovațiuni puternice. Aceasta a fost unica aprobare, ce a întâmpinat. E caracteristic, socialcreștinii primesc Guvernul cu răceală. După aceasta, în urma propunerii fostului ministru Fiedler s'a trecut la ordinea de zi. Din această cauză s'a născut din nou larmă, care a zădărnicit iarăși desbaterea.

Ministrul dr. Forscht asupra înțelegerii dintre Nemți și Cehi.

La o adunare poporală ținută în Chrudim a luat cuvântul și d. dr. Forscht și a declarat, că propunerile de împăciuire, nu se pot primi din partea Cehilor așa cum s'au prezentat de către Nemți. Cehii pretind, ca o dată cu chestia de limbă să fie rezolvată și chestia minorității. Selecționarea națională să fie făcută, unde cer locuitorii și permit relațiile tipografice și economice.

Cu privire la contele Thun, noul regent al Boemiei a zis: că el este chemat să continue opera de împăciuire. Contele Thun nu stă aproape de Cehi, dar nu le este nici dușman. În privința politică este foarte apropiat și contele e un prieten al tuturor intereselor Boemiei, și e dușman ori-cărei acțiuni contrare Austriei.

Cehii sunt oricând aplicați a întinde mâna pentru o pace cinstită. Dacă va cere lipsa vor lupta și mai departe cu ajutorul lui D-zeu, luptă, a cărei țintă este o pace cinstită.

Evenimentele din Portugalia.

Ieri noaptea, ministrul de interne a prezentat consiliului de miniștri un nou proiect de lege care dă drept de vot fiecăruia bărbat portughez major știutor de carte, sau care este tată de familie. Candidații de deputați vor trebui să se supună unui examen din obiectele prescise pentru școala poporală.

Lisabona. Foarte multe familii de frica revoluției s'au refugiat la graniță. Refugiații spun, că agitația în Portugalia e foarte mare și că în fiecare moment se așteaptă deslănțuirea furtunii.

Orice siguranță a vieții sau averii a încetat, iar disciplina la regimentele din provincie e imposibilă. Propaganda monarhistă este ajutată cu bani din străinătate, și pe zi ce merge cucerește teren.

Lisabona. — În tunelul dela Chellas a explodat o bombă, care a distrus perețele intern al tunelului. Se crede, că făptuitorul este un lucrător congediat al fabricii din apropierea tunelului.

San-Sebastian. — Alaltăieri, directorul ziarului „Daily-Mail“ a sosit la Bilnuo, unde senatorul Thomas Allende a dat un prânz în onoarea lui. La masă directorul ziarului a spus, că de câteva zile prințul Miquel petrece în Pau unde organizează o contra-revoluție portugheză, care în orice moment ar putea să izbucnească.

*

Nou partid în Croația. Duminecă după amiază partidul autonom aliat croat a organizat, la Eszék, în scop de a se contribui o adunare populară la care au participat fostul șef de secție Roici Milan, Medacovici fost președinte al Camerei și deputații croați Lorcovici, Lukinici, Maucevic, Popovici și Polyak. Oratorii au atacat vehement pe ministrul președinte contele Khuen-Héderváry, precum și pe banul Tomasick și au declarat, că coaliția sârbo-croată nu va mai confera cu banul dacă nu se șterge pragmatica căilor ferate.

GLUME.

O d-șoară, trecea noaptea, pe o stradă slab iluminată, de felinarele ce se înșiră de-a lungul trotoarelor.

Un tânăr care avea acelaș drum, se apropie de dânsa și o întreabă:

— D-șoara îmi dă voie să o acompaniez?

— Mulțumesc d-le, răspunde d-șoara, nu sunt muzicantă și deci, n'am nevoie de acompaniament.

La tribunal.

Judecătorul (către inculpat): Poți să-mi spui cum ai răușit să furi portofelul dumnealui, din buzunarul secret al jiletcei?

Inculpatul (foarte liniștit): Oricât ți-ași explica ar fi de geaba d-le judecător, fiindcă d-ta tot n'ai putea pricepe.

Pierdem Făgărașul!

O stare de lucruri nenorocită. — Există scăpare. — Ce să facem.

In războiul crâncen de exterminare ce ni-s'a deschis de un timp încoace de către vajnicii împărațitori ai dreptății în țara aceasta, cu mizeriile și pedecile de tot felul, ce zilnic ni-le pun în cale, tocmai ei cei chemați de a da indemnuri la mai bine, pentru a opinti ori-ce îndrumare, fie și cât de neînsemnată, spre progres a acestui blajin și pacinic popor, — puțini sunt aceia dintre noi cari, la adăpostul unei stări materiale mai înfloritoare, să se poată sustrage măcar și numai pe o clipă de la preocupările momentului pentru ca privind prin prizma albăstrue a soartei, să poată citi cu ochii mari ce se va petrece în viitor.

E prea adevărat! Sunt critice împrejurările prin cari trecem, sunt extrem de grele clipele ce le trăim, dar nu-i mai puțin adevărat că un brav soldat în toiul luptei cu vrăjmașul nu se mai gândește la sine, la mântuirea sa, ci la urmași. El poate cădea, poate muri, nu-l mai preocupă soarta sa ci gândul că luptă pentru o cauză dreaptă, sfântă, pentru ai săi de acasă, pe cari i-a luat sub brațul său vânjos, ocrotitor.

Sunt cunoscute, îmbărbătătoare luptele, mândru capitol de epopee, pe care bravii Olteni din cercul electoral al Făgărașului, le-au dat pentru cucerirea pe seama Românilor — a partidului național român — a aceluia cerc stăpânit până anul trecut numai de străini.

O pagină frumoasă, vie au înscris atunci bravii Olteni în istoria luptelor noastre pentru re-deșteptarea națională. Ca toate izbândile mari și această izbândă a cerut botezul de sânge. Și s'a făcut, căci sângele vărsat — la Mărgineni a curs din belșug, ca să pecetluiască cu sacrificii de vieți omenești frumosul act al re-deșteptării poporului nostru de pe încântătoarea vale a Oltului.

Atâta însă numai nu-i de ajuns. O luptă câștigată într'un elan de entuziasm dus aproape până la paroxism, cu sacrificiu de vieți omenești, scumpe nouă de-opotrivă tuturor, nu trebuie lăsată să te piardă fără de nici un folos practic în viitor.

Să știe, că acest cerc electoral este format din alegătorii orașului Făgăraș în număr de vr'o 500, aproape toți unguri și Evrei comercianți și diverși meșeriași, și din locuitorii satelor — toate românești — din jurul Făgărașului, cu drept de alegător în număr ca la 650.

Pe când cei dintâi continuu se înmulțesc, cunoscută fiind manopera ce se întrebuintează de a-se scoate la oraș până și din cel mai nevoiaș cârpaciun un alegător, cei din urmă scad și scad în proporție înspăimântătoare.

Bătrânii — vechii boeri ai țării Făgărașului cu privilegiul de pe vremuri — se prăpădesc, mor; în anul trecut de la alegeri încoace au murit vr'o 30—35, iar urmașii lor nemai putând beneficia de privilegiile părinților lor și cenzul ce-l plătesc neîntrunind condițiunile cerute de legea electorală în vigoare, perd dreptul de alegător.

Dacă numai într'un an, de la alegeri încoace am perdut 30—35 de alegători, își poate ușor ori și cine inchipui ce perdere vom avea peste 4—5 ani, când numărul alegătorilor ce-l dau comunele noastre românești va fi, dacă nu mai mic, dară numai egal, socotind că unii slujbași, primari, notari de ai noștri vor fi siliți să voteze contra noastră, ce vom face? Nu-l vom perde?

Pentru acest scop, ca unul ce mă mănnește peste măsură această constatare tristă făcută la fața locului cu persoane din acelea cărora le arde la inimă de prosperarea și de viitorul neamului nostru românesc, sunt de părere, că trebuie bărbații noștri cei mai probați și — sunt de aceștia în Făgăraș — să se preocupe încă din vreme pentru a preîntîmpina pe ori-ce cale acest fatal și sigur desastru.

Sunt în Făgăraș — așa mi-s'a spus cel mai mare număr, peste 600 de meșeriași Români, dar cari din lipsă de mijloace lucrează în atelierile străine, deci nefiind patroni, nu beneficiază de dreptul de alegător.

Oamenii noștri cu tragere de inimă pentru interesele noastre naționale, conducătorii băncilor și alte instituțiuni, cari au ca țintă valorizarea pe terenul economic a muncii noastre naționale, interesându-se mai de-a-proape și studiând mai în amănunțimi chestia, vor găsi, cred, mijlocul — calea mântuitoare de a pune măcar pe o parte din cei mai harnici și stăruitori din acești meșeriași români în stare de a deveni patroni, lucrând pe comptul propriu, ca astfel să poată beneficia de dreptul de alegător.

Așa numai am putea nu numai să ne menținem numărul de alegători câștigând la oraș ceea ce pierdem la sate, și numai așa ne vom asigura stăpânirea și în viitor asupra acestui cerc electoral.

Se vor găsi asemenea bărbați luminați și conștii de datoria ce le incumbă, conștii de rostul și chemarea lor socială între Români!

Mie îmi place să cred, că da!

Ar fi o faptă într'adevăr și frumoasă, și nobilă, și generoasă!

Să dea bunul Dumnezeu, să o vedem cât mai curând un fapt îndeplinit!

Parlamentul ungar.

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 18 Ianuarie.

Sedința se începe la orele 10¹/₄ a. m. Prezidează Berzeviczy Albert.

Ministrul de justiție d. Székely Ferencz prezintă Camerei trei proiecte însemnate în chestia suprimării comerțului de carne vie conform acordului internațional din 1902 dela Paris, înarticularea acordului în chestia aceasta și suprimarea publicațiilor pornografice prevăzute tot în acel acord.

Opoziționalul Barta Ödön a vorbit pentru banca independentă, spunând că în contra aspirațiilor naționale (ungurești! N. R.) stă un factor investit în măsură extraordinară cu toate atributele preferate, care este orbit de idealul „Gesammonarchie“-i. Este o dorință generală națională (ungurească! N. R.) ca banca independentă să se înființeze cât mai curând. Plățile în numerar, a spus d. Barta, sunt ajunse cu destule jertfe. Pe ceide dincolo îi doare plățirea alor 4—500 milioane, iar aventurile stupide ale lui Aerenthal sunt plătite cu sume enorme.

Președintele îndeamnă că ne place orator pentru expresiunea necuvântului conadresa ministrului de externe com. lui, sub Strigăte: Trăiască Barta Ödön numim Barta Ö.: Polemizează cu Aerenthal și se scuză, spunând, că nu a avut ofenseze pe d. Aerenthal, ci a spus mai, că monarhia plătește scump proiectul stupidă a d-lui ministru de externe. Tre-

Sfârșește declarând, că nu primește proiectul prezentat de d. ministru, ci alătură la moțiunea soților săi.

A urmat o pauză de zece minute, apoi a luat cuvântul guvernamentalul Iankovich Béla, care a vorbit pentru proiectul

D-sa a spus că opoziția luptă cu ochii legați. Ea nu vede, că devine ridicolă combatând fapte necuprinse în proiect și luptând pentru cele cuprinse aci. Plățile în numerar au darul de a introduce în administrație egalitatea asigurată de-altfel destul de bine în proiectul de față.

A urmat apoi kossuthistul Okolicsányi László, care spre marea mirare a kossuthiștilor a spus, că deoarece banca comună a satisfăcut în de-ajuns propriile interese maghiare, ar fi înțelept, ca să nu i-se facă acesteia o opoziție atât de strașnică. Dar cu toate acestea declară, că nu primește proiectul.

La orele 2³/₄, avea să vorbească deputatul Lovászy. Camera a admis ca deputat, să vorbească în ședința de mâine

Credit pe ipotecă, pe cambiu
și pentru oficianți mijlocește

HERZOG SÁNDOR

ARAD, str. Weitzer János 15. — Telefon

Fapte și lucruri din România

Recensământul

știutorilor de carte

area învățământului nostru rural
Măsurile salutare pentru îmbunătățirea înregului învățământ. — Organizarea corpului didactic. — Starea actuală a învățământului în România. — Recensământul general al știutorilor de carte. —

Primum la redacție o publicație foarte interesantă a ministerului instrucției publice din România, în care se arată în mod documentat și cu statistice eloquente, starea învățământului din 1864 și până astăzi. Iată după această statistică cum a evoluat învățământul din România în acești 40 de ani.

După unirea principatelor române la anul 1859, s'a căutat de către ministerul instrucției publice să se întocmească un program cu un cadru general, în care trebuia să se desfășoare întreaga cultură românească.

La 1859, starea învățământului era din cele mai deplorabile. Astfel în Muntenia, existau 1635 școli comunale și învățătorii acestor școli, eu abia absolvenți ai claselor primare și chiar numai absolvenți a două clase.

În Moldova nu existau școli rurale înainte de 1858. Până la 1864 se creaseră vre-o sută de școli, iar în anul următor găsim un total de 153.

În Muntenia școlile erau organizate cu două clase; iar în Moldova cu trei clase.

La 1864, se găseau în total 1988 de școli, cu 11.977 elevi, dintre cari numai 473 de fete.

În această vreme însă, erau instalate în locațiile mobile lor era rudimentar, dar în total; material didactic nu se găsea decât câteva cărți de

text, iar în orașele mari, avea o situație

mai bună. În orașele mai vechi din București, în epoca dela 1831—38, mai de județ înființaseră câte o școală

și după 1841, toate orașelele aveau

școli. În 1865 erau în țară, împreună cu Basa-

165 școli urbane, din cari 70 pentru

516 profesori, dintre cari 216 femei și

100 elevi din cari 6.308 fete.

În orașele mari însă, existau o mulțime de școli libere, cu limba de predare fie română, fie străină, mai ales greacă, franceză, germană, armenescă sau evreiască.

În acest timp, școlile rurale erau cu desăvârșire reduse și lipsite de elevi.

Față cu această tristă stare de lucruri, se impunea în mod general, modificarea regulamentelor și astfel intră în vigoare legea învățământului dela 1864.

Legea aceasta însă, venea în niște timpuri de crize. În urma loviturii de Stat dela 1864, organizarea politică și administrativă, abia puse renovarea ei fundamentală.

Populația rurală era foarte săracă și se lăsa abia atunci de clacă.

Autoritățile comunale și județene organizate după legile din 1 și 2 Aprilie același an, erau și ele să mai fie multă vreme, fără inițiativă, fără

fără resurse; obiceiurile și tradițiile relictelor anterioare, nu dispărură prin decret; obiceiurile vechi nu dăduseră acestor colectivități sentimentul solidarității necesar unei

progresive, nici educație pentru administrație. În aceste condițiuni, multe din dispozițiile

ale, nu puteau căpăta o realizare efectivă.

În toate acestea și în această lege se găseau dispozițiuni folositoare, nu se puteau

atinge la nici un rezultat favorabil, de oare că mijloacele coercitive, ca aceste dispo-

zițiuni, nu puteau să poată fi aplicate.

În afară de aceasta, Statul s'a crezut că nu are destule mijloace pentru a-și da partea contribu-

tivă ori unde era nevoie de înființare de școli; și adesea retrăgea subvenția dela școlile cari

funcționau și cari se desființau din cauză, că comunele și județele, nu le luau cu totul în sarcina lor.

Din această cauză găsim în publicațiile oficiale ale oficiului central de statistică unele date caracteristice. De exemplu: în 1875—76, găsim că sunt 2330 de școli, cu 2276 de învățători, adică cu 54 de învățători mai puțini, decât școlile existente. Aceasta însemna că în mod oficial, se punea ca existente chiar școli, fără învățător, deși personalul didactic, cădea în sarcina Statului.

Conținutul legii pe de altă parte, presenta multe lacune, cari au persistat chiar când condițiunile generale ale țării se înălțase considerabil.

Administrația centrală și mecanismul întreg, merit să creieze învățământul, să-l organizeze și să-l controleze, presenta multe neajunsuri.

Legea însă continua să trăiască, dar ca o lege care nu se aplică riguros și sfârșia prin a nu se mai aplica de loc.

Față cu această îngrijitoare stare de lucruri, d. Spiru Haret, pe atunci inspector general anual al învățământului, a făcut un adânc și documentat examen al neajunsurilor și aplicării ne-regulate a legii în mai multe din părțile ei esențiale și care a avut un mare răsunet în cercurile lumii politice și didactice.

Ca urmare, s'a luat imediat dispozițiunea ca legea învățământului din 1864 să fie complet modificată și în acest scop, s'a prezentat parlamentului în 1886 un proiect de lege, care regenera întreaga organizație, a învățământului de toate gradele.

Caracterele esențiale ale acestui proiect, erau în rezumat următoarele, în ceea ce privește învățământul primar: a) Punea în mâna ministrului de instrucție publică, întreaga administrație a învățământului de toate gradele; b) Organiza serviciul de inspecție; c) Îmbunătățea programele; d) Definea precis școala publică; numai certificatele acestei școli, erau certificate de Stat, conferind drepturi; e) Se prevedeau cursurile de adulți și grădinițele de copii; g) Se organizau legal școlile normale, pentru pregătirea candidaților la învățământ; h) Se reglementa în mod complet disciplina corpului didactic; i) Se determina salariile și gradațiunea și j) se institua examenele generale de curs primar, în analogie cu cele de curs secundar. Legea aceasta are darul de a modifica în bine starea de înapoiere a școlilor și numărul școlărilor cari frecventează școala e destul de numeros.

Astfel în 1885—86, totalul școalelor de băieți și de fete este de: 2669; iar numărul elevilor, — băieți și fete, cari frecventează aceste școli este de 95.187. La 1893—94, numărul școalelor se ridică la 3.148; iar totalul elevilor de ambe sexe, este de: 186.403.

După intrarea în vigoare, a regulamentului din 1886 și după o riguroasă aplicare a acestui regulament, se face în întreaga țară recensământul general și se ajunge la următorul rezultat:

Nominativ s'au recensat 5.047.342 persoane mai mari de 7 ani, și anume: 2.631.166 sau 52% bărbați și 2.416.176 sau 48% femei, revenind 9.4 femei la 1000 bărbați.

După cetățenie avem: 4.763.699 sau 2.487.085 bărbați și 2.276.614 femei, și străini 283.643 sau 144.081 bărbați și 139.562 femei.

Acum raporturile între știutorii și neștiutorii de carte e următorul:

Din 5.047.342 recensați, știu carte 1.986.982 sau 39% și nu știu carte 3.060.360 sau 60%; adică din 2.631.166 băieți, știu carte 1.424.994 sau 54% și nu știu carte 1.206.172 sau 45%, și din 2.416.176 de fete, știu carte 561.988 sau 23% și nu știu carte 1.854.188 sau 76%.

După cetățenie avem: din 4.763.699 cetățeni români, știu carte 1.809.431 sau 38%, și nu știu carte 2.954.268 sau 62%. Din 283.643 străini, știu carte 177.551 sau 62% și nu știu carte 106.092 sau 37%.

Din aceste date, se constată că în anul 1899, erau în total 1.034.597 știutori de carte; iar în 1909, găsim un total de 1.986.982, — deci o creștere totală de 952.385 știutori de carte. Această considerabilă creștere, reprezintă rezultatul cel mai categoric, al răspândirii culturii populare, sub organizarea actuală a învățământului. În același timp, accentuiază tendința, spre o mai rațională răspândire a instrucției elementare și la femei.

Politica în Ungaria.

— Destăinuirile d-lui Francisc Kossuth. — Ședința Casei magnaților. — Delegațiunea ungară. —

În ședința de ieri a Camerei, d. Francisc Kossuth a destăinuit tot ce avea pe inimă. Răspunzând acuzațiilor grave ce i-s'au adus din partea deputatului Hegedüs L., d. Kossuth a declarat, că pricina tuturor relelor nu e d-sa și fostul guvern coaliționist, ci d. Sieghardt, care cu prilejul discuțiilor pactului, făcuse promisiuni, că în schimbul urcării cvotei, țara (Ungaria) va primi recompense de drept public și militare. Deci el, Kossuth, numai măgulit de aceste promisiuni a votat urcarea cvotei. Cum? adevărat nu d. Kossuth, ci d. Sieghardt e cauza, că în fie-care an trebuie să plătim Austriei tot mai multe milioane și, tot d-l acesta e cauza, că țara a legat pactul cel mai mizerabil? Credem, că d. Kossuth nu și-a dat seama de ceea ce vorbește, căci altcum nu dădea un astfel de testimoniu de paupertate fostului guvern coaliționist, din care făcea parte și d-sa. D. Kossuth ne-a întărit deci convingerea noastră manifestată la timpul său, că guvernul coaliționist a fost cel mai slăbănog dintre toate guvernele câte s'au perindat în Ungaria.

Destăinuirile acestea au făcut sânge rău membrilor partidului kossuthist și, probabil, d. Kossuth va trebui să înghiță hapuri amare din cauza „imprudenței“ sale.

Vineri la orele 5 d. a., Casa magnaților va ține ședință, cu următoarea ordine de zi: Raportul prezidiului și a comisiei verificatoare în chestia rectificării listei magnaților și în sfârșit proiectul convenției comerciale cu Serbia.

Am amintit, că la 24 Ianuarie delegațiunea ungară va ține ședință plenară. În ședința aceasta se vor debata chestiile comune. Subcomisiunile ungare își vor începe activitatea numai după 30 Ianuarie, când ministrul de externe comun d. Aehrenthal își va desfășura expozeul în subcomisiunea dela externe a delegațiunei austriace.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Agricultură.—Industria.—Comerț

Accidentele agricole

în anul 1908.

După datele oficiale cele din urmă ale ministerului de agricultură, numărul accidentelor agricole, cari în 1906 a fost mai mare cu 13·7%, în 1907 cu 3·8%, în anul 1908 s'a ridicat la 11.025, adică 1123 (11·34%) mai mult ca în 1907. Din totalitatea cazurilor de accidente agricole 98·3% (10·834) s'au întâmplat în Ungaria, iar țarilor croate-slavone le revin 1·70% (191). Dintre răniți au fost 10·601 (96·3%); în 1907, 95·1% bărbați și 409 (3·71%); în 1907, 4·9% femei. Se vede deci creșterea absolută și relativă a numărului bărbaților răniți în comparație cu cel al femeilor, care a scăzut.

Impărțite pe ținuturi, cele mai dese cazuri de accidente au fost în comitatele Pest-Pilis-Solt-Kiskun (540), Somogy (520) și Torontal (521). E de remarcat și marele număr al răniților în comitatele Csanád (508) și Fejér (420). Cele mai puține cazuri de accidente au fost în comitatele Árva (5) și Ugocsa (4).

Clasificarea cazurilor de accidente după gradul de rănire, de pe ultimii trei ani, se vede din următorul tablou:

	1906	1907	1908
ușoare	1321	1438	7600
grave	7689	1889	8928
necunoscute	15	10	10
mortale	297	313	296

Conform acestor date, în 1908 numărul proporțional al accidentelor agricole de natură ușoară aproape a rămas neschimbat; al celor de natură gravă a crescut dela 81·7% la 82·4% iar al celor mortale a scăzut dela 3·3% la 27%.

In ceea ce privește pierderile de muncă, provenite în urma accidentelor agricole, cel dintâiu loc îl ocupă răniții cari au cauzat 3—4 săptămâni de neputință de muncă. Răniri de acestea în 1908 au fost 3399 (1907, 3012), deci proporția acestei grupe e de 30·8% a tuturor răniților; In neputință de a munci au fost vreme de 19—14 zile 2976 răniți, 27% a tuturor răniților; 1—2 luni 1605 (14·9%); 6—8 zile 1153 (10·5%); (3—2 zile 457 (4·2%); 3—4236 luni (2·22%); dela 4 luni în sus 32 (0·3%). In forma accidentelor dintre cei mai grav răniți 115 (în 1907, 95) indivizi sunt cu totul improprii de muncă. Deși numărul acestora a crescut, totuși numărul răniților mortal, care în 1907 a fost de 343, în 1908 s'a redus la 313.

Considerând natura lucrărilor agricole, în decursul cărora au obvenit accidentele, vedem, că dintre toți răniții au suferit răniți 2240 indivizi cari se îndeletnicesc cu îngrijirea animalelor, 2072 la adunatul și treeratul cerealelor, 1662 la lucrări de pădure, 753 la gătitul nutrețului, 447 la arat, sămănat și săpat, 266 la cules și cosit, 149 lucrări de pământ, 700 la cultivarea viilor și în sfârșit 3336 în decursul acestor lucrări agricole.

Dintre lucrările agricole cele mai primejdioase sunt adunatul și treeratul cerealelor, căci ele au provocat 73 cazuri mortale, 162 în parte, iar 36 cazuri de totală neputință de muncă; lucrările de pădure, mai cu samă doborârea arborilor, au provocat 62 cazuri mortale, 78 în parte și 13 de totală neputință de muncă; îngrijirea animalelor încă e primejdioasă, căci aici sunt de remarcat 61 cazuri mortale, 190 în parte și 8 de totală infirmitate de muncă. Aratul, cositul și cultivarea viilor sunt în cea mai mică măsură primejdioase. Acolo numărul accidentelor de natură mortală a fost numai 4—4.

Mașinile agricole au rol însemnat cu privire la accidente. Datele ultimilor cinci ani ale accidentelor datorite mașinelor agricole, sunt următoarele:

	Totalul accidentelor agricole	Datorite mașinelor	Răniri mortale	Datorite mașinilor
1904	8844	1189	400	45
1905	8385	1079	322	36
1906	9537	1398	313	54
1907	9902	1417	343	37
1908	11.025	1307	313	32

Considerând gravitatea accidentelor, cel dintâiu loc îl ocupă mașinile de treerat și tăietoarele de nutreț, căci la cele dintâiu sunt de înregistrat 366, iar la cele de urmă 349 cazuri, dintre cari 14 au fost de natură mortală; 54 în parte; 15 de totală neputință de muncă.

Etatea răniților a fost următoarea: 3261 indivizi 41—60 ani; 2560 indivizi 21—30 ani; 2256 indivizi 31—40 ani; 1379 indivizi 17—20 ani; 609 indivizi 15—16 ani; 447 indivizi 14 ani și de aici în jos; 513 indivizi peste 60 ani.

Dintre toți răniții 6927 au fost căsătoriți, 3809 necăsătoriți, 289 văduvi.

Numărul acelor, cari și-au avut existența din câștigul indivizilor răniți în 1908 a fost 24.019, cu 2300 mai mare de cât în anul 1907. Din aceștia numai copii au fost 15.988.

Alex. Țințariu.

Inființarea unei „Agricole”

S'a arătat într'un număr precedent al „Românului”, cât de mare trebuință se simte pentru progresul nostru economic de a se deștepta poporul din acest punct de vedere. Dar pentru a se putea întreprinde cu folos o asemenea campanie, propoganda va trebui să se facă mai întâiu printr-reprezentanții păturei culte. Căci aceasta numai atunci se va putea achita în mod mulțumitor de datorita ce-i revine ca *factor organizator și conducător*, dacă va reuși nu numai a-și concentra forțele, ci dacă totodată i-se va da și prilej, ca prin discuții prin schimbul reciproc de cunoștințe teoretice și practice, prin cumpănirea chibzuită a mijloacelor de cari dispunem, să-și câștige cel puțin *acel grad de maturitate și pricepere în chestii economice*, care ar părea suficient cel puțin pentru menținerea autorității și superiorității ce trebuie să aibă necondiționat în fața acelor, pe cari au chemarea și dragostea de a-i conduce.

Poporul nostru țărănesc, înglodat în mizerie și neștiință, îl putem compara cu un bolnav, care suferă de-o boală lungă, dar nu incurabilă. Vin-

decarea sigură și relativ repede e însă condiționată de intensitatea cunoștințelor și de aplicarea practică mai îndelungată, în muncă diagnostică, cu cât va fi mai înțeleasă și conștiincios în aplicarea tratamentului în destoinicia medicului, și cu cât va fi mai perfectă va fi vindecarea.

Tot astfel stăm și cu deslegarea problemelor economice-agricole. Rolul de „medic curant” vine în acest caz clasei noastre conducătoare. Fără cunoștințe speciale, fără siguranță în acțiunile pornite și fără o pătrundere mai temeinică a chestiei, toate opiniile intelectualilor vor rămâne infructuoase.

Este deci o necesitate imperativă, ca înainte de a lumina pe alții, să ne luminăm pe noi înșine. Spre acest sfârșit credem, că școala cea potrivită ce ar putea urma intelectualii noștri ca curs pregător — ar fi deschiderea unei cușii cât mai largi asupra problemelor economice.

Și nu ne îndoim, că discuția, abia începută, va scoate la iveală nu numai însemnătatea asocierilor cooperative ale țăranilor ca cel mai puternic mijloc de progresare, ci totodată va accentua și necesitatea, de a se asocia, pentru aceia, din clasa conducătoare, cari sunt pătrunși de importanța chestiei ce ne frământă gândurile.

Astfel, intelectualii noștri li s'ar da ocazia de a face și școala de ordin mai înalt, ce oferă întovărășirea spre același scop a atât de forțe, marcante atât prin însușiri intelectuale cât și morale, suntem siguri, că toți cei bucuși și aleși ai neamului se vor angaja cu dragă inimă la astfel de muncă, cu un scop măreț, cum este: *civilizația*, în sensul cuvântului, a poporului. Mai mult, ne place să credem, că pe cum un Șaguna și Șuluțu au concentrat odinoară întreaga elită a neamului, sub flamura acelei instituțiuni culturale, ce numim cu prescurtare simbolică „Astra”, — tot așa se vor găsi și astăzi acei arhierei cari vor ști să stringă pe toți cei chemați într'un puternic Stat în lupta pentru existență și pentru bunăstare și civilizație a poporului nostru.

Deci Vouă, înalt Prea Sfințiiilor, ne adresăm cu fiiască supunere și perfectă venerație, rugându-Vă să luați asupra Voastră și această sarcină, pe lângă cele multe, cari le aveți în sarcină, doar îndeajuns cunoscută starea materială a turmei ce păstoriți, doar și înalt Preasfințiiilor Voastre sunteți pătrunși de adevărul, că *acum pâinea lipsește, nici cartea nu capătă intrare*, unde litera nu poate prinde rădăcini, acolo mântul e sterp și pentru sămânța percepută și stinești-morale. Să ni-se ierte cutezanța de a turisi sincer, că, urmând această ordine de noi atribuim acțiunii ce ați întreprinde în sensul o mai mare importanță, decât chiar „Astrei”, dacă se poate, socotind, că aceasta numai atunci se va putea valida pe deplin, când o „Agricolă” d. e., i-ar netezi cărările spre acei obidiți ai neamului, cari flămânzesc...

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

4/17 Ianuarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul:

Grâu nou	
De Tisa	22·20 ³ / ₂₀
Din comitatul Albei	22·0 ³ / ₃
De Pesta	22·1 ³ / ₁₀
Bănățănesc	22·3 ⁰ / ₀₅
De Bacica	22·9 ⁵ / ₅
Secară de calitate I.	26·10
Orzul de nutreț, calitate I.	6·80
Ovăs de calitate I.	25
Cucuruz	—

Litere. — Arte — Serbări

CÂNTECE

I

Aștepti fericirea... tot parcă
S'arată în zare ceva,
Și iar se întunecă 'n zare —
Și trece viața așa.

In farmecul prins într'o clipă
Pui prea multă inimă 'n el,
Și farmecu 'n urmă se duce —
Și iar se întâmplă la fel.

Târziu vezi că viața — ai trăit-o,
Dar nu după cum se visă —
— Mai adu un kilo băte...
— Mai cântă figane ceva...

II.

Dorina pentru Sandu coase
O iie înflorită 'n dor,
Și face flori și-ar vrea 'ntr'o floare
Să pue-un semn tănuitor.

Li pică-o lacrimă pe iie
In dreptul inimei — nici nu-i
Alt semn mai bun — l'ascunde 'n floare...
Când s'or lua i-l spune lui.

Alex. St. Vernescu.

Revelionul Românilor în Viena

Dela' corespondentul nostru special.

Viena, 15 Ianuarie n. 1910.

In reședința Habsburgilor vibrează o viață românească mai încheată decât în multe localități din părțile noastre. Numărul familiilor române nu este mare; dar cei activi frunțași: d. prof. Nic. Teclu membru al Academiei române, general Alex. Cup, medicii dr. St. N. Ciurcu, I. Cupanescu, Em. Doctor, I. de Turcu, Al. Popa, Popoviciu, C. Mandrila, Marius Sturza, Șoșca, secret. min. T. Gramatovici, Arh. Cezar Popovici, Ir. Mihai, Alex. Popovici, adv. dr. A. Comoroșanu, duc o viață desăvârșită românească și iau parte la toate manifestările naționale de pretutindeni, cu acelaș interes ca și cei ce vieneză în mijlocul milioanei de țărani străini băștinași. Răslețiți în această metropolă, ei totuși nu trăiesc izolați, ci sunt deseori împreună și întâlnindu-se între ei cu ceilalți la biserică, la club, în familiile la ocaziuni fixate anume, își cultivă reciproc conștiința națională, o deșteaptă și o susțin în cei mai ușor expuși ispitei. Meseriașii români găesc la ei sprijin și poartă, tinerii toată bunăvoința și o vatră primitoare; și, de aci vine, că studenții din Brașov, n'au avut în lunga lor călătorie de astăprimăvară nici un moment care să-i fi impresionat mai adânc decât iubirea părintească cu care i-a primit colonia română din Viena...

...mai cu ajutorul acestei colonii a putut realiza asociația „România Jună” grația manifestare: Revelionul din acest ceș care pe lângă plăcerea ce a oferit celor prezenți, ne-a arătat vrednița streinilor și ne-a câștigat simpatia „România Jună”, în fruntea căm, d. Stefan Mărcuș, bursierul

societății pentru fond de teatru, n'ar fi putut face neamului nostru un serviciu mai mare.

Căci, iată ce scrie ziarul „Reichpost” din 15 c.: „Vineri seara, în ajunul Anului nou după calendarul Iulian, asociația academică „România Jună” a aranjat cu concursul coloniei române o serată, care trebuie să o numim peste toate așteptările splendidă și din cele mai reușite. Un public distins a umplut sala gingașă a noului Park-Hotel din Hietzing, chiar și streini, între alții d-na Hedirg baron de Haas-Teichen, prof. și prorectorul univ. dr. St. Swoboda, consilierul aulic prof. W. Meyer-Lüblse, prof. univ. dr. Urban Jarnik din Praga, mulți ofițeri, atașatul militar al României Eremia, primul secretar al legației d. Carp; din Ungaria d-na Elena A. Popovici, Brașov, d. deputat dietal dr. Al. Vaida-Voivod cu doamna, d. și doamna dr. G. Dobrin din Lugos.

Serata a culminat în jocurile naționale, pe scena împodobită cu mult gust, de 18 perechi în costume naționale minunate de frumoase. Dansurile acestea au surprins și a provocat admirare prin grațiositatea și armonia nespuse de fină a tinutei și a mișcărilor. Farmecul tineresc al perechilor dansatoare, aspectul pitoresc al costumelor românești deja renumite, frumuseța melodiei populare au mărit efectul, la care au contribuit și doinele din Ardeal și Bănat cântate de d-na Lucia Cosma cu voce excelent studiată și bogat nuanțată, și cântecul redat duios de Ionel Crișan”.

Nici nu s'ar fi putut dori mai mult decât constatările acestea.

Vom adăuga că și muza clasică a fost reprezentată: d-soara Elena Topliceanu a cântat la pian cu măiestrie desăvârșită o compoziție de R. Wagner („Isoldens Liebestod”), apoi variații asupra unei teme din romanța „Steluța”.

Se cade să dăm și numele perechilor cari au dansat cu atâta artă jocurile din „Serata etnografică”: Hora: D-soara Aneta Scarlat (Bucovina), d. Policarp cav. de Bejan, Sofia Preuszer (Viena), Ioan Crețu, Amalia Preuszer (Viena), Nic. Comșa și Leon Bancu. — Lugosana: D-soara Ada Ciurcu (Viena), d. Romul Mărcuș, Nelli Cupanescu (Viena), Stefan Mărcuș; Ardeleana și Hațegana: D-soara Sofia Stănescu (Brașov), d. Emil de Colbazi, Silvia de Turcu (Viena) și Remus Doctor. — Ardeleana ca în Bănat și „Pe picior”: D-soara Tia Hodoș (Sibiu), d. Victor Groza, Lucia Petrescu (Viena), Al. Augur. — Invărtita: D-soara Aveti Nemeziele (Viena), d. dr. Laurian German, Anicuța Voileanu (Sibiu), Petru Vlad. — Călușerul și Bătuta: D-nii Stefan Mărcuș, Ion Jeleguț, Gh. Ioanețiu, Dim. Marmeliuc, Traian Trimbișioni, Iuliu Crișian, Dominic Medrea.

Încă o observare. Să ne dăm bine seama, că ceea-ce a triumfat acuma, ca și cu câteva luni în urmă la festivalul de flori, care ne-a câștigat ovații și un premiu prim, și ca la atâtea alte prilejuri, la expoziții etc., a fost arta poporului nostru:

portul, dansul, muzica, cântecul popular, ca manifestări ale sufletului românesc. Nevrednic va fi cel-ce nu va păzi și nu va cultiva în sine acest suflet!

— Tinerimea română din Timișoara și jur va da o serată etnografică urmată de dans, ce se va aranja cu binevoitorul concurs al doamnei Lucia C. Cosma în seara de 30 Ianuarie 1911 st. n. în sala hotelului „Principele de coroană”. Venitul este destinat pentru fondul despărțământului Timișoara al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român”. Inceputul precis la 8 ore seara. Toate dăruirile se vor trimite d-lui Liviu Magdu funcționar la banca „Timișana” în Timișoara, unde se dau și toate informațiunile de lipsă (Telefon 1028). Damaele sunt rugate a se prezenta în port național. Prețul de intrare: pentru familie 8 cor. pentru o persoană 3 cor. lojă 10 cor.

Comitetula ranjator al serbării este format de d-nii: dr. Aurel Anuica, dr. Coriolan Balta, dr. Ioan Blidariu, Nicolae Biraescu, Ilie Bugarin, Coriolan și Sever Bugarin, dr. Nicolae Butean, Dănilă Cereguțiu jun., Mihail Coliban, dr. Cornel Crăciunescu, dr. Ioan Damian, Emilian David, dr. Gheorghe David, dr. Ioan Doboșan, Valeriu Florea, Dumitru Gal, Traian Gașpar, Trifu Ghilezan, Mihai Giulvezan, Pavel Gonța, dr. Ioan Gligu, Alexandru Hodăgiu, dr. Aurel Iancu, Avram Indreica, Iuliu Ionescu, Eutimiu Iovanel, dr. Ioan Iancu, Ovidius Ivascu, Nicolae Loichița, dr. Iuliu Luchici, Romulus Luchici, Iuliu Luczay, dr. Brutus Macaveiu, dr. Silviu Maior, dr. Victor Mercea, dr. Ioan Mezin, Sever Miclea, Ioan Tripa, Giuri Miculescu, Stefan Moldovan, Ioan Morariu, Bojidar Moșorca, Nicolae Nedelcu, dr. Gheorghe Negoescu, Valer Nicoară, Ilie Olariu, dr. Ioan Pascu, Cornel Petroviciu, Sabin Piso, Ioan Popa, Ioan Popoviciu, Valer Popoviciu, Petru Preda, Traian Raichici, Ioan Russu, Nicolae Sângeorgian, Ioan Selegian.

Nevasta lui Cerceluș a sosit în Arad. Nevasta lui Cerceluș este titlul unei foarte hazlii farse într'un act, datorită penei d-lui P. Locusteanu și reprezentată anul acesta de douăsprezece ori, cu un extraordinar succes pe scena Teatrului Național din București.

În afară de modul foarte spiritual în care descrie viața funcționarilor de minister din România, Nevasta lui Cerceluș cuprinde și o mulțime de scene hazlii, provocate de minciunile pe cari le spune un funcționar ca să-și motiveze neînțeleptele lui absențe dela slujbă.

De câte ori face câte un chef, acest funcționar scornește că i-s'a întâmplat o mare nenorocire. Ba că azi i-s'a rupt un picior, ba că și-a prăpădit un ochiu. Nevasta lui Cerceluș este pentru colegii lui Gică Cerceluș un adevărat monstru.

Dar iată, că într'o zi, — tocmai în ziua în care Gică spusese că a lipsit în ajun din pricină, că nevastă-sa a căzut în pivniță și și-a rupt picioarele, d-na Cerceluș sosește la cancelaria lui Gică. El încremenește. Ce să facă? Spre a scăpa, scornește, că ea e soră-sa și de-aci o mulțime de incurcături hazlii.

Cugetări

* Pasiunile își au nedreptatea și interesul lor propriu, de aceea este periculos să le urmezi; și nu trebuie să te încrezi în ele chiar când par destul de raționale.

* Inima înșeală întotdeauna spiritul.

* Incăpăținarea provine din micimea spiritului; căci noi nu credem așa ușor, ceea-ce este dincolo de orizontul vederii noastre.

Ultimele informațiuni

Arad, 17 Ianuarie 1911.

De-ale noastre.

— **Premiul „Românului“.** „Românul oferă un premiu de 400 cor. pentru cea mai bună lucrare scrisă în care se va răspunde la următoarele întrebări:

„Cari legi ale Statului-Ungar sunt în contradicție cu principiile programului național-român? Prin cari dispoziții ale lor și în ce măsură vatămă aceste legi drepturile firești și interes-le națiunii române din Ungaria și Transilvania? Ce urmări au aceste legi pentru dezvoltarea normală și prielnică a însuș Statului-Ungar?“

Termenul de concurs este până la 1 Aprilie n. 1911. Lucrările se vor trimite până la această dată la redacția ziarului „Românul“. Comitetul de redacțiune al ziarului va numi o comisiune, care va cerceta lucrările trimise și care va hotărî, având-se în vedere cea mai bună lucrare, cui să se acorde premiul. La manuscrisul ueiscălit, să se alăture în plic sigilat numele autorului. Rezultatul concursului se va publica în ziarul nostru. Lucrarea premiată rămâne proprietatea ziarului „Românul“.

Atragem deosebita atenție a cititorilor noștri asupra discuției ce-am provocat-o în jurul însemnatei chestiuni a deșteptării economice a poporului nostru.

Care din cititorii noștri are de făcut vre-o observație asupra acestei chestiuni, căreia suntem hotărîți a-i da o largă dezvoltare în coloanele noastre, este rugat să-și formuleze ideile în scris și să ni-le trimită spre publicare.

Dealtfel, după cum se vede chiar din numărul de față, conștiința de însemnătatea deosebită ce trebuie să se dea chestiunilor economice și industriale, am înființat o rubrică specială, pe care o ținem la dispoziția tuturor, celor ce au de spus ceva în această privință.

— **D. V. de Stroescu a donat, cu prilejul revelionului românesc din Viena, pentru „Alumneul studenților“, 1000 de coroane. Astfel venitul curat trece peste 2000 (două) mii de coroane.**

Numărul de mâine al Românului va fi număr popular, redactat pe înțelesul poporului și în interesul dezvoltării lui pe toate terenurile.

De obicei, numărul popular va apare Vinerea dimineața; săptămâna aceasta, în mod excepțional **Românul** popular apare Joi dimineața, din cauza Bobotezei.

— **Jubileul „Drapelului“.** La Anul Nou „Drapelul“ din Lugoj a împlinit zece ani de existență. Colonia și tinerimea română din Viena i-a trimis următoarea depeșă:

„Celui ce un deceniu a muncit pentru cultura românească, și-a slujit bine neamul. Mulți ani nainte!“

— **Un obicei detestabil.** Sub acest titlu citim cele ce urmează în primul număr al revistei „Cultura creștină“:

„Dela mai mulți preoți din dieceza Gherlei am primit extrase în limba ungurească, chiar și pe blanchete tipărite ungurește! Ce să fie asta? Se conduc în dieceza Gherlei matriculele ungurește? Nu-mi vine să cred, căci dela alți preoți am primit extrase românești, tot din păr-

țile acelea. Dar atunci cum vine bunăoară părtopop N. din B. să scrie sub extrasul unguresc: „az anyakönyvekkel teljesen megegyező (conform matriculei)? Ori să avem de a face, cu un obicei detestabil al unor preoți cari, din respect față de matriculanții civili dau atestate, în cauze de căsătorie, deadreptul traduse în ungurește? Oare nu știu acei preoți, că aceasta, în sine, fără indicarea recerută deasupra actului, e o falsificare de documente publice, greu pedepsită, dacă s'ar urmări. Mai departe nu știu acei preoți, că drepturile lor nu se estind decât la estragerea datelor matriculare, nu și la traducerea acelorora? În sfârșit oare nu e obligat orice oficiu de stat, a primi extrase în limba română, pe cari dacă-i trebuie, poftescă, și le traducă prin notarul public autorizat?“

„Oricum să stea lucrul, înfierăm această uitare de sine a acelor preoți, ca un atentat împotriva drepturilor bisericeii noastre ca un precedent, care poate avea încă urmări grave. Atragem atențiunea Veneratei Superiorități asupra acestui abus, cerând nu numai stărpirea aceluia, ci și pedepsirea vrednică a celor vinovați.

„Dacă altcum nu se poate, rugăm Veneratul cor a episcopilor noștri să se îndure a se ocupa de cauză, aducând decret, care să se publice pe teritoriul întregii noastre provincii Mitropolitane“.

— **Consistorul arhidiecezan din Sibiu,** a hotărît să înființeze **Cantine școlare**, scutind astfel pe coplii din regiunile muntoase să meargă câte 3—4 kilometri pentru mâncare și odihnă. Astfel pe vreme de viscol, elevii vor avea o mâncare caldă și hrănitoare și adăpost pentru noapte. Parohienii cu dare de mână și conducători satelor, vor trebui să încurajeze aceste cantine școlare pentru bunul mers și prosperarea lor.

— **Prelegeri populare în Bachnea.** Despărțământul „Dicosânmartin“, al Asociațiunii, începe să desvolte o activitate mai mare și destul de binefăcătoare, pentru cercul nostru, până acum atât de părăsit. Zilele trecute s'a ținut de cătră aeest cerc, o adunare în comuna fruntașe Bachnea. În număruloasă asistență am remarcat pe d-l dr. Virgil Radeșiu și preotul Niculae Platon și mulți intelectuali din comuna Sânmartin. Prelegerile au avut un succes desăvârșit. Cu această ocazie, s'au înscris mai mulți membrii ordinari și ajutători ai Asociațiunii.

— **D. dr. Eugen Tatar,** avocat, aduce la cunoștința onor. public că și-a deschis **cancelaria advocațională** în Deva (str. Petöfi Sándor Nr. 4, în fața casei Comitatului).

Din patrie.

— **E năcăjită garda lui Tisza Pișta.** E în-deobște cunoscută poziția lui Tisza între gentrimea maghiară din Bihor. După moartea adoratului lor șef Coloman Tisza, cu o însuflețire nemărginită au primit de general al Bihorului pe moștenitorul domeniului dela Geszt, Stefan Tisza.

Și Tisza fiul a și satisfăcut toate așteptările și gentrii maghiari se simțiau fericiți.

Cu atât mai mult a produs o impresie penibilă faptul lipsit de orice tact al lui Stefan Tisza azi, când la nunta fiului său n'a invitat gentrimea lui credincioasă și iubitoare.

Se zice, că lipsa aceasta de tactică se datorește fiului lui Tisza, dar cu mult mai verosimilă este al doilea svon, care explică faptul cu dorința lui St. Tisza de a aduce la cunoștința vechilor lui aderenți, că s'a ridicat peste societatea gentrilor, considerându-se de acum înainte ca aristocrat.

Gentriime credincioasă: „*Sic transit gloria mundi*“.

— **Tragedia unui milionar.** Se anunță din Budapesta, că marele proprietar al domeniului din Gömörbarka, A. Grünmann, a încercat să se sinucidă, fiind transportat la spitalul Rokus unde zace luptând cu moartea. Colaboratorul ziarului „Az Est“ a izbutit să-i ia un interviu.

Sinucigașul mărturisește, că a comis fapta într'un moment de inconștiență. Mi se pare, zise, că

m'a cuprins o nebunie momentană. Sunt milionar d-le, spunea mai departe Grünmann, dar averea mi-e întreagă împovărată de datorii. Vroiam să mă scap de ea, aflasem și cumpărător pe baroneasa Jeszenszky, care mi-a făcut o ofertă de un milion 540 mii de coroane, însă debitorii îmi puseră bețe în roate. Iată d-le, termină nefericitul bogătaș, care a fost cauza sinuciderei mele.

— **Poliția aradană** a arestat pe pictorul ajutor Ioan Wild, din cauza unor spargerii ce le-a săvârșit în localitate. E cel puțin interesantă declararea lui Wild, care a arătat procurorului, că spargerile le-a săvârșit mânat de dragostea lui nebună, față de o actriță încântătoare dela teatrul din Arad.

— **S'a sfârșit cu ciardașul** la Batania și Palota din ordinul primpretorelui. Se vestește, că ungurii din aceste localități, chefuiau în toate nopțile, ba în stare de beție, amenințau viața locuitorilor pașnici. În urma acestor stări de lucruri, primpretorele a fost nevoit să interzică orice petreceri, jocuri și conveniri până și școala de dans. Numărul jandarmilor a fost sporit.

— **Sabin Stefea,** candidat la preoție își va serba nununia cu gentila d-șoară **Mărioara Lazar,** fica părintelui Lazar din Prăjești, la 22/9 Ianuarie 1911, orele 3 p. m.

Dorim tinerei perechi viață fericită.

— **Caravană de Țigani în Budapesta.** — A produs mare mirare, apariția în capitală, a unei caravane de Țigani care are mulți bani și voește să cumpere case în Pesta. Natural, lucrul a părut suspect și Țiganii au fost puși sub pază aspră. Mai ales, o telegramă venită din Triest a contribuit, ca poliția să fie cu băgare de seamă, deoarece în acea telegramă, un tovarăș al Țiganilor a arătat că această bandă de nomazi nu e tocmai cinstită.

Țiganii au de altfel atestate oficiale dela autoritățile pe unde au umblat, din cari nu se constată nimic compromițător la adresa lor.

Poliția însă, până nu va avea documente complete, despre viața lor de până acum, nu-i va pune în libertate.

— **Moștenitorii din Balcani la Țar.** O telegramă din Belgrad anunță că în vara anului acesta moștenitorii Serbiei, Muntenegrului și Bulgariei vor vizita pe Țarul Rusiei. Vizita aceasta însă, nu va avea nici un caracter politic.

— **Abuzuri în comitatul Hunedoarei** De ani de zile slujbașii dela diferite oficii de administrație din comitatul Hunedoarei, au săvârșit multe abuzuri, contra cărora s'au făcut dese reclamații la ministrul de interne. Acesta a și trimes o comisiune ca să cerceteze, începând dela cei din fruntea comitatului, până jos la cancelariile comunale. Comisiunea de cercetare a sosit zilele trecute la Deva.

La administrația spitalului comitatens s'au constatat iregularități condamnabile, săvârșite de de epitolul spitalului Szabó István și controlorul Huszár. E de observat că Szabó, pe timpul alegerilor de deputați a fost cel mai mare corțeș a lui Wolfner-Farkas, și tot el a trimes o scrisoare lui Fazekas, că acesta în calitate de deputat să mijlocească pe lângă miniștri, pedepsirea părintelui Ioan Moța, directorul ziarului „Libertatea“ din Orăștia, și a altor alegători români, cari nu votaseră cu evreul Wolfner-Farkas.

Ministrul de interne la propunerea comisiunii a destituit numai decât pe sus numiții.

Se așteaptă destăinuirii senzaționale, cari vor avea darul să arate în adevărata lor lumină și pe mulți „stâlpi“ ai moravurilor ungurești.

— **Telefon pe „Hortobágy“.** Bărăganul unguresc, pustietatea aceia întinsă își pierde farmecul său patriarchal. „Hortobágy“-ul va avea telefon. Câmpia nepătrunsă, ascunzișurile haiducilor de pe vremuri vor fi în primăvară traversate de paianjenișul culturei moderne, de telefon. O senzație nouă pentru lumea cultă, o pierdere pentru visători.

— **Un neurastenic, comite o crimă îngrozitoare.** E așa de trist, când vezi o ființă omeneasă sbuciumându-se, prada unei idei fixe. Și tabloul să învie mereu. De data aceasta telefonul ne aduce o veste tragică. La 16 Ianuarie, ora 8 seara Max Romay, fost controlor la oficiul de dare, mână de o idee fixă a împușcat pe dr. Ernestin Lenard, notarul public din orașul Keszthely. Cauza acestui atentat e mânia învechită ce o avea față de Lenard, Romay, având ferma convingere că notarul Lenard i-a pricinuit pierderea averii sale. Romay, suferind de nervozitate era nesuferit, chiar și între membrii familiei sale și adeseori ameninșase cu moartea pe dr. Lenard, dar nimeni nu-l lua în serios. Înă hoțnavul, într'un moment de slăbiciune s'a ținut de promisiune. În mijlocul străzii a descărcat patru gloanțe de revolver asupra presupusului său răuvoitor. În urmă a fugit până acasă unde s'a sinucis de disperare.

— **Profesor străin în Budapesta.** La 6 și 7 Februarie d. Aschafenburg profesor la universitatea din Colonia va ține prelegeri publice. Distingul profesor se bucură de un renume universal ca medic specialist în medicina legală. Prima prelegere va fi: *Lupta contra crimei*, iar a doua: *Însemnătatea socială a prostituției*.

Din străinătate.

— **Un tânăr,** cuprins de un acces subit de nebunie, în decursul unei reprezentații din circul „Teatro Adriano”, din Roma, a fost cauza unui regretabil accident, tăind cu pumnalul fața unei vecine. Nefericitul Janotti, — acesta e numele tânărului, — cu mare greutate a putut fi liniștit și condus la spital.

Din Viena se anunță: Știrea, că contele Forgách, ar părăsi postul său dela Belgrad și că în locul său ar fi numit consilierul de legăție Musulin, e neverosimilă.

— În salele de petrecere ale „Hofburgului”, astă seară s'a dat un strălucit bal de Curte, la care a luat parte Majestatea Sa împreună cu membrii familiei regale, personajele diplomatice și celelalte demnități înalte. La orele 8 a intrat Majestatea Sa Regele la braț cu princesa Thyra de Cumberland.

Incepându-se balul Regele se întreține cu cei de față, iar după cadrilul prim, s'au făcut prezentările. Festivitatea strălucită s'a încheiat la orele 11 noaptea.

— **Distingerea bar. Wassilko.** Împăratul a distins pe guvernorul din Bucovina bar. Wassilko cu crucea mare a ordinului Francisc Iosif. Wassilko ocupă dela 1904 postul de guvernor al Bucovinei și sub el au devenit legi mai multe proiecte de mare importanță, între altele și legea electorală pentru Bucovina. I-se atribue, de asemeni, ca un merit deosebit că între multe partide de acolo a știut să susțină înțelegerea pentru o activitate parlamentară destul de rodnică.

— **Șovinism în Viena.** În cercul Neuban din Viena deputatul Ohrfandl, a propus, ca toți acei cetățeni, cari au mărturisit cu prilejul recensământului, că limba lor de conversație e cea cehă, să fie lipsiți de cetățenie, ca unii cari au călcat jurământul, oratorul susținând, că declarațiile acestea sunt urmarea „agitatorilor cehi”. Un alt vorbitor a susținut, că în Viena e o singură limbă de conversație: cea germană. S'a hotărât apoi, să se facă demersuri, ca și celelalte cercuri să porceadă în același chip.

— **Vizitele Regelui Petru.** Se credea, că regele Petru se va întâlni și cu prezidentul Fallières cu prilejul vizitei, ce va face la 13 Februarie regelui Victor Emanuil în Roma. Planul a fost însă schimbat și acum se știe sigur dela trimisul Serbiei la Paris Wesnits, că regele va vizita pe Fallières numai în luna Maiu. Călătoria lui la Roma se va face peste Fiume prin Austro-Ungaria, și vizita va dura 5 zile.

— Din Petersburg se anunță, că Statul voiește să cumpere moșia lui Tolstoi dela Iasnaja Poljana și a intrat în tratative cu fiul său Ilija Tolstoi, cu scopul de a preface în bun național moșia marelui cugetător. Guvernul se teme mai ales, că o eventuală parcelare a moșiei între țărani de acolo ar produce tulburări.

— **Chinezul Ciu din Amoy** și-a luat în zilele acestea doctoratul la facultatea filosofică din Berlin. La serbare au luat parte foarte mulți chinezi. Profesorul Mayer, decanul facultății filosofice a adresat distinsului candidat un cuvânt cald, în care laudă și disertația sa de doctorat și constată, că d. Ciu îmbrățișând una din cele mai importante probleme ale culturii chineze, a contribuit foarte mult la o apropiere între cultura străbună orientală, de cultura înaltă a Apusului.

— **Taft își ridică cuvântul** pentru problematicul descoperitor al Polului-nordic, Peary.

Ce păcat, zice d-sa, că Peary nu-i un Neamț ori Englez, căci în acest caz erau de mult recunoscute neperitoarele sale merite și era încărcat de distincții. Susține cu cea mai senină convingere, că Peary a atins Polul-nordic. — Ce să crezi acum?

— **Mișcător își zugrăvește** nenorocita contesă Tarnowska starea sa desnădăjduită simțind, cum pierde din zi în zi tot mai mult echilibrul sbuciumatului său suflet. Te cuprinde o nespusă jale citindu-i rândurile atât de eloquente, în simplitatea lor de o putere dramatică sguuitoare. Iată cum sfârșește scrisoarea adresată apărătorului său:

— Unicul meu copilăș aș vrea să-l văd; pe tata cine știe îl voi mai întâlni?, el pribegește în lumea mare să-mi câștige dovezi de nevinovăție. Chiar azi, avusesem un acces grozav, mi-e frică, că o să înebunesc. Poate sunt chiar acum nebună. Uf! de mi-ași putea scoate inima din piept!...

— **Machajski tribunul** anarhiștilor din Rusia, conducătorul partidului revoluționar a fost prins. E cunoscut acest genial organizator al anarhiștilor de pe vremea răsmiriței rusești. De atunci nu s'a mai auzit despre el nimic, fiind transferat în Siberia. Scăpat dela ocnă în curînd, și-a luat calea spre Galiția, dar fără noroc, căci l-au prins în Zacopnje.

— **Intâlnirea lui Fallières cu regele Victor Emanuel.** Presidentul Fallières, vrea să întreprindă prin Maiu o călătorie la Neapol, ca să se întâlnească cu regele Victor Emanuel. Reîntoarcerea va fi prin Turin, unde va avea loc o expoziție.

BIBLIOGRAFII.

—x—

Au apărut și se pot procura dela librăria diecezană din Arad:

Delavrancea: Luceafărul, dramă în 5 acte	2.50
Moruzi C. D.: Instrăinații, studiu social în formă de roman	2.—
Drăgușanu C. I.: Călătoriile unui Român Ardelean în țară și în străinătate, cu prefață de N. Iorga	1.50
Bănescu N.: Un capitol din istoria mănăstirei neamțului. Starețul Neozil	1.—
Iorga N.: Viața femeilor în trecutul românesc.	1.75
Iorga N.: Balada populară românească, originea și ciclurile ei	—20
Fabiola sau Biserica din Catacombe de Eminentă Sa Cardinalul Wiseman trad. de Natalia Negru	2.50
Povestea lui Mihai-Vodă Viteazul în versuri	—15
Locusteanu P.: Nevasta lui Cerceluș, farsă într'un act.	—30

Tolstoi L.: Păcat mare	1.—
— Cele din urmă	—70
— Războiul Rusu-Japonez, Desmeteciți-vă	1.—
— Viața, Religia, Patria, Armata, Avere	—10
— Cei cari trăiesc și cei cari mor ultima scriere a lui Tolstoi	—10
Andreev L.: Anatole France, Povești de Crăciun	—10

Biblioteca Lumina:

Nr. 1 E. Gârleanu: Trei Vedenii	
„ 2 H. de Balzac: Călăul	
„ 3 I. Agârbiceanu: Prăpastia	
„ 4 O. Heyse: Prizonerii	
„ 5 N. N. Beldiceanu: Un singuratic	
„ 6 Alfred de Musset: Mimi Pinson	
„ 7 Carmen Sylva: Prințul codrului	
„ 8-9 Renan Er.: Viața lui Isus.	
Un număr à 30 fileri.	

Indemnăm pe onorații cititori a se abona la ziarul „Românul”, organul autorizat al comitetului central executiv al partidului național român din Ungaria și Transilvania.

Abonamentul este pentru numărul de zi:

Pe un an	28	Cor.
Pe 1/2 de an	14	„
Pe 3 luni	7	„
Pe 1 lună	2-40	„

Pentru numărul poporal:

Pe 1 an	4	„
Pe 1/2 de an	2	„

Pentru România numărul

de zi pe 1 an	40	franci
pe 1/2 de an	20	„
iară numărul poporal	10	„

Numărul poporal va apărea în fiecare săptămână Vineri dimineața.

Abonamentele, inseratele și toate scrisorile referitoare la administrarea ziarului se vor adresa: **Administrațiunii ziarului „Românul” — Arad (Str. Battyányi nr. 2),** iară scrisorile privitoare la partea redacțională se vor trimite: **Redacției ziarului „Românul” — Arad (Str. Battyányi nr. 2).**

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Cele mai noi susceperi de
plăci pentru 
gramofon:
Hulló falevél
din „Ezigányszerelem” și din
□□ „Balkáni herczegnő” □□
se capătă la
Koch Dániel
Arad, str. Deák-Ferencz.
Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă”.

„Someșana“,

institut de credit și economii, societate pe acții în Deés.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă „ 170000.—
efectuește toate operațiunile de bancă.

□ □ □ □ □

Acoardă împrumuturi ipotecare, cambiali, pe lombard, etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5% **interese**, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește 6% **interese**. Darea de venit o solvește institutul.

□ □ □ □ □

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimite cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □ □

Direcțiunea.

Nr. 73—10.

La Librăria die- cezană, Arad

se capătă

MINEILE

pe 12 luni, în 12 vol.
legate în pele cu cop-
cii, 1 vol. 14.50, toate
volumele Coroane 172.

— Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság. —

M e g h í v á s .

Az Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

t. részvényeseit a **folyó évi január hó 22-én délelőtt fél 11 órakor** az intézet helyiségében (Andrássy-tér 21. szám I. emelet) tartandó

rendes évi közgyűlésre

ezennel tisztelettel meghívjuk.

T á r g y s o r o z a t :

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kiküldése.
2. Az igazgatóság jelentése az 1910. évi október hó 30-án tartott rendkívüli közgyűlésen elhatározott 7500 darab 160 korona névértékű új részvény kibocsátási művelet végrehajtásáról.
3. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése, az 1910. évi számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása, valamint tiszta nyereség felosztása és a felmentvények megadása iránti határozathozatal.
4. Az alapszabályok 113. és 127. §-ainak módosítása.
5. Az elnök, az igazgatóság 8 tagjának, a felügyelő-bizottság és a bíráló-választmány megválasztása 3 évre.
6. A felügyelő-bizottság tiszteletdíjának meghatározása 3 évre az alapszabályok 59. §-a szerint.
7. Az igazgatóság felhatalmazása arra nézve, hogy a kir. törvényszék által a határozatok és az alapszabály módosításai tekintetében netán megkívánt változtatásokat saját hatáskörében megtehesse.

Azon t. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak felkéretnek, hogy az alapszabályok 19. §-a értelmében részvényeiket **folyó évi január hó 19-ig** az intézet pénztáránál letéteményezni sziveskedjenek. A felügyelő-bizottság által felülvizs-
telt mérleg az intézet helyiségében a közgyűlés előtt 8 nappal a t. részvényesek által megtekinthető, illetve az a t. részvényesek ren-
delkezésére bocsátatik.

Arad, 1911. január hó 7-én.

Az igazgatóság.

Librăria Diecezană

Arad, Strada Deák Ferencz 33.

Asortiment bogat în revizite de scris pentru cancelarii, hârtie albă de scris, hârtie concept, penițe, cerneală, creioane, ș. a., tipărituri pentru avocați și socioțile bisericesti. Cărți de literatură, pedagogie, filozofie, teatru, poezii, nuvele și romane, acomodate pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Revizite bisericesti ca: Ornate, prapori, icoane, ripide, crucei pe altar și portative, litier, potire de bronz și argint, prăsnicare, cădelnițe, candelule, brăne și pălării preoțesti, precum și toate cărțile bisericesti.

Revizite școlare fizice conform articolului de lege XXVII. din 1907, hărțile geografice necesare în școlile populare. Tablouri istorice. Registre pentru comercianți.

La cerere trimite catalogul gratis și franco.

La cojocarul George Pipelca

❖❖❖❖ din Oravița ❖❖❖❖

se capătă gata ori se fac la cerere totfelul de

≡ cojoace ≡ și pieptare

pentru bărbați, femei și copii, lucrate frumos și solid.

Prețuri moderate.

Nr. 2. 3-5.

La administrația ziarului

„Românul“

se primesc anunțuri cu prețurile cele mai moderate.

Singurul compactor român!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public român din Arad și provincie, că am arangiat din nou atelierul meu cu cele mai

□ □ **moderne mașini și material** □ □
□ □ **privitor la această branșă,** □ □

precum execut cu diligență și pe lângă cele mai moderate prețuri: **decorații pentru cărți bisericesti, albumuri pentru fotografii, note și gramatom, panglice la cununii funebrele și tot felul de lucrări atingătoare de această branșă.**

Bazându-mă pe sprijinul on. public român, sperând că mă vor cerceta și încuraja cu comanda am rămas cu deosebită stimă:

∴ **IUSTIN ARDELEAN, compactor** ∴
ARAD, strada Weitzer János Nr. 13 vis-à-vis de poștă.

TIPOGRAFIA DIECEZANĂ

ARAD, STR. BATHYÁNYI 2.

Asortată fiind cu cel mai variu și mai modern material pentru lucrări ce ating arta tipografică, se recomandă a execută tot felul de tipărituri ca: Documente, liste de escompt percepțiuni și eroğațiuni, invitări pentru petreceri.